

Prediking over Zondag 38 vr. 103

- de rustdag -

Vraag 103: Wat gebiedt God in het vierde gebod?

Antwoord 103: *Eerstelijk, dat de kerkedienst, of het predikambt, en de scholen onderhouden worden, en dat ik, in zonderheid op den Sabbat, dat is, op den rustdag, tot de gemeente Gods naarstiglijk kome, om Gods Woord te horen, de Sacramenten te gebruiken, God den Heere openlijk aan te roepen, en den armen Christelijke handreiking te doen; ten andere, dat ik al de dagen mijns levens van mijn boze werken ruste, den Heere door zijn Geest in mij werken late, en alzo den eeuwigen Sabbat in dit leven aanvange.*

Liturgie:

Ps. 92 : 1

Ps. 92 : 2, 3

Ps. 92 : 4, 5

Ps. 92 : 6, 7

Ps. 92 : 8

Schriftlezing: Psalm 92 en Jesaja 58

Gemeente,

‘Gedenk de sabbatdag, dat ge dien heiligt. Zes dagen zult ge arbeiden en al uw werk doen, maar de zevende dag is de sabbath des Heeren uws Gods’, zo luidt het vierde gebod. Op de eerste tafel vinden wij de geboden: geen andere goden te hebben, geen beeld noch gelijkenis maken van God, niet ’s Heeren Naam ontheiligen, en niet ’s Heeren dag ontheiligen. Zo wil God ons hebben in onze persoonlijke verhouding tot Hem. Het gaat hier weer om God. Maar nu om Zijn dag. Immers dit gebod voert ons naar de schepping: ‘Want in zes dagen heeft de Heere de hemel en de aarde gemaakt, de zee en alles wat daarin is, en Hij rustte ten zevende dage. Daarom zegende de Heere de sabbat en heiligde dezelve’. Zes dagen arbeidde de Heere. Het ene na het andere scheppingswonder kwam uit Zijn hand. Van dat scheppen stapte God op de zevende dag af. Hij rustte. Niet van moeheid. De Schepper van de einden der aarde wordt moede noch mat. Maar dit rusten Gods is een verlustigen in het werk Zijner handen. Zijn rust was Zelf-verheerlijking. Daarom zegende de Heere de sabbat en heiligde dezelve. De oorsprong van de sabbat ligt in God. ‘Gedenk de sabbatdag dat ge dien heiligt’. Denk eraan! De rust was al vóór de Sinai ingesteld. Maar het was in verval gekomen, vooral in Egypte. Die rust hadden de Israëlieten gemist in Egypte. Daar was het elke dag slavenwerk. Daarom lezen wij in Deuteronomium 5 de toevoeging: ‘Want gij zult gedenken dat gij een dienstknecht geweest zijt in Egypte, en dat de Heere uw God u vandaar heeft uitgeleid met sterke hand en een uitgestrekte arm; daarom heeft de Heere uw God geboden, dat gij de sabbat houden zult’.

'Gedenk de sabbat dat ge dien heiligt'. Er staat heiligen in de Schrift. Op deze dag moet men zich afzonderen tot de dienst des Heeren. Zeker elke dag moet in het teken staan van de dienst des Heeren, maar er is ook een roeping tot de arbeid. Zes dagen zult u arbeiden. Wie dat niet doet, zal ook niet eten. In het bijzonder op de sabbatdag roept de Heere tot Zijn dienst. Dat wij zullen afstand nemen van alle slaafse arbeid en ons bijzonder schikken tot de verheerlijking in Zijn Naam en dienst. Dat is een weldaad. Dit vierde gebod, dat in God rust, oefent namelijk een weldadige invloed uit op mens en dier. Immers van nature zoeken wij noch Zijn eer, noch ons eigen heil. Zo is ons de rustdag ons gegeven om de eer van Zijn Naam, het heil onzer ziel en ook in belang van ons lichamelijk bestaan.

Niemand ga daarom tegen dit gebod in. In het onderhouden van 's Heeren geboden ligt grote loon. Behalve hij die geroepen wordt tot de dienst aan de Heeren der sabbat gaat vrijuit. Want de werken der liefde en barmhartigheid zijn juist de vervulling ook van het sabbatgebod. Denk maar aan de vele twisten die de Heere met de Farizeeën en Schriftgeleerden gehad heeft over het onderhouden van de sabbat. De Zoon des mensen is een Heere ook van de sabbat. Daarom is ook Zijn volk geroepen tot dankbare dienst en niet tot een wettisch keurslijf. Die de werken Gods mag doen, gaat vrijuit.

Tot nu toe spraken wij over de sabbatdag en rustdag, maar staat er niet: 'Zes dagen zult gij arbeiden, maar de zevende dag is de sabbat des Heeren uws Gods?' Daarop beroepen zich immers de Sabbattisten en Adventisten, mensen die alle rampen in de wereld daaraan wijden, dat de kerk de zondag heeft ingesteld in plaats van de zaterdag. Maar dit is niet zonder oorzaak. Immers de zondag is de dag waarop de Heere Jezus Christus uit het graf is opgestaan. 'Dit is de dag welke de Heere geheiligt heeft. Laat ons op dezelve verheugd en verblijd zijn'. Steeds verscheen de Heiland Zijn discipelen op de eerste dag der week. Steeds kwamen de eerste christenen samen op de eerste dag der week. Zo is de rustdag Gods herscheppingsdag. In het Oude Verbond was het: eerst arbeiden, dan rusten. In het Nieuwe Verbond is het: eerst rusten, dan arbeiden. Welk een zegen: eerst de rust, dan de arbeid! Verder is gebod ten dele ceremonieel. Veel van de oudtestamentische sabbatviering behoorde tot het schaduwachtige, dat met Christus vervuld en afgedaan is. Maar blijvend is: de heiliging van Gods dag. 'Laat ons de rustdag wijden met Psalmen tot Gods eer. 't Is goed o Opperheer, dat wij ons in U verblijden'. 'Een ziel aan het stof gekluisterd beseft Gods daden niet'. Het gaat om de wijding en de heiliging van de dag des Heeren. Daarom moet er rust zijn. Het is onmogelijk dat wij komen tot wijding en heiliging van de dag des Heeren, indien daar geen zondagsrust is. Dus door zondagsrust tot zondagsheiliging. En laten we dan niet in het eerste blijven steken: 'Raak niet en smaak niet en roer niet aan' en daarin de godsdienst zoeken.

Het gaat om de zondagsheiliging. Wat verstaat daaronder de catechismus? 'Eerstelijk dat de kerkedienst of het predikambt en de scholen onderhouden worden'. Wat vreemd, zult u zeggen. Wat heeft dit vierde gebod met de kerkedienst en scholen te maken? Zeer veel. Want de zondagsrust is eredienst Gods. Daaruit volgt dat de kerkedienst of het predikambt moet worden onderhouden. De kerkedienst of het predikambt, dat is de kerk in haar uitwendige openbaring. Dat is de kerkelijke dienst. Dat is een instelling Gods, waardoor het Gode behaagt zalig te maken die geloven. Want uit zonderlinge goedheid des Heeren heeft Hij sommigen gegeven tot herders en leraars, tot de volmaking der heiligen, tot het werk der bediening, tot opbouw van het lichaam van Christus. Dat is de dienst der verzoening waardoor de Heere Zijn kerk verzamelt door Geest en Woord. Dat is Gods weg tot de mens. Daarom is het de eer en het voorrecht van de gemeente deze dienst te onderhouden. Waar God het hoogste goed wil schenken, daar is het niet meer dan de roeping der blijde dankbaarheid deze dienst te onderhouden.

Immers, welke grote zaken werkt deze dienst uit: 'doden worden levend, blinden worden ziende, kreupelen wandelen, de armen wordt het Evangelie verkondigd'. Mensen worden ontdekt aan zichzelf en aan de Koning in Zijn schoonheid. Mensen worden vertroost en versterkt, wat krachteloos ter neerlag. Weerhoudend van zonden en ongerechtigheden, teruggevoerd tot de strijd. Ja welke grote zaken door zulke geringe middelen! Daarin gaat het om de eer van de Koning der kerk. En waar er nu niets teerder is in het hart dat de Heere vreest dan de eer van Koning, is het een zaak van eer van de gemeente. Denk niet dat u in de eerste plaats gevraagd wordt om uw gaven te geven, maar in de eerste plaats wordt gevraagd om uw biddend en worstelend meelevend in de strijd van de dienst des Woords en der gebeden. De bede in uw ziel: 'Geef Heer' den Koning Uwe rechten en Uw gerechtigheid' en 'Gord, gord o Held Uw zwaard aan Uwe zijde'. Dat wil zeggen de zuivere verkondiging des Evangelies en het naarstiglijk komen tot Gods huis zijn de bronnen van het voortbestaan van de dienst des Heeren.

Juist daar waar de kerkdienst of het predikambt in het verval is, schort het ook meest aan de zuivere verkondiging des Evangelies en worden er stenen voor brood gegeven. Daar gaat de kerk met haar eredienst ten onder. God laat niet met Zich spotten! De grote steden zijn daar om het ons in afschrikwekkende kleuren te tekenen. Maar ook de dorpen. Hoezeer is het predikambt in het verval. Gelukkig is ons nog veel goeds gelaten. Maar hoe zwaar is de schuld der kerk, die zich nu opmaakt om de wereld te overwinnen, terwijl het in eigen huis de ketterijen laat tieren. Hoe zwaar is de schuld van ons allen! Op géén dag wordt de zonde meer gediend dan op de zondag! Hoe groot is ook de taak van de overheid. En hoe nalatig? Hoe zwaar de verantwoordelijkheid van ons Vorstenhuis om ons volk in dit kwaad voor te gaan? Het Woord wordt veracht en hiermede ook het predikambt. Door velen wordt op de rustdag harder gezwoegd dan op werkdagen.

De kerkdienst of het predikambt moeten worden onderhouden. Dat brengt verplichtingen mee, die de gemeente verstaat en steeds beter moet verstaan. De kerk en de scholen moeten onderhouden worden. Ook de hogescholen en de opleiding van de dienaren des Woords. Ook al hebben wij geen kerkelijke opleiding gehad die verantwoord is naar Schrift en belijdenis, bidt dan toch voor hen! Ze hebben het zo bitter nodig. Och u allen die bidden hebt geleerd, bid toch dat de Heere ook onder ons jongeren uitstote uit de gemeente! Ouders, bent u daarmee bezig? De kerk moet haar eigen dienaren baren in gebedsworstelingen aan de troon der genade. Waarom dat schreeuwend tekort? Maar denk ook aan de scholen. Ook uw kinderen moeten onderwezen worden in het Woord der waarheid. Jammer dat we nu merken dat de band tussen kerk en school vroeger veel nauwer was dan nu.

'En dat ik in zonderheid op de sabbat, dat is op de rustdag tot de gemeente Gods naarstig kome om Gods Woord te horen, de sacramenten te gebruiken, God de Heere openlijk aan te roepen en de armen christelijke handreiking te doen'. Gemeente, naarstig u tot de gemeente te komen: dat is wees ijverig *én* getrouw! Gehoorzaamheid gebiedt, *én* behoefte trekt! U kunt niet met één keer volstaan, tenzij noodzakelijk! Het is een voorrecht om samen te komen met de gemeente. Geen last, maar een lust! Of is het bij u een last? Dat is een slecht teken. Inzonderheid op de sabbat, dus *ook* in de week. Dan zijn er de Bijbellezingen, dat is nog een schone onderbreking. Na de zondag leven op het gebodene, dan nog in de week, en dan alweer verlangen naar de zondag. Hoeveelen brengen deze dag door in vadsige rust, reizen en trekken, familiebezoek, en andere zaken? Anderen blijven thuis en lezen in de Bijbel of een preek. Hoeveel schuld de kerk moge hebben en heeft, deze weg is niet de uitnemendste. Hoe mist men de zegen van het samen bidden en danken, van zingen en van gemeenschap der heiligen. En de christelijk handreiking? Waar het Woord in alle zwakheid recht bediend wordt, daar is de plicht om op te gaan. Ongehoorzaamheid leidt of tot volkomen verwereldlijking, of - waar leven gekend wordt - tot zelfgenoegzaamheid, ondankbaarheid en gierigheid en niet te vergeten tot verachtering in de genade, om niet te spreken van de kinderen. Gemeente, vaak zoekt de Heere deze zonde in de geslachten.

De rustdag is om Gods Woord te horen. Dat is een voorrecht voor de heilbegeerige. Dat is een onuitsprekelijk wonder tevens om het Woord nog te *mogen* horen. Te horen, wat de Geest tot de gemeente zegt. Om het eigen leven uit het Woord te mogen horen verklaren, onder het licht van Gods recht en genade. Om hiernaast de sacramenten te gebruiken. Met Zijn Woord schenkt de Heere twee sacramenten aan Zijn kerk. Wat is dat goed, wanneer naast de maaltijd des Evangelies, de tafel des Heeren staat aangericht en wij verzadigd mogen worden met het goede van Zijn huis! Wat de prediking onder de zegen van de Heere heeft gewerkt, wordt versterkt door het sacrament. Niet dat de Geest aan het sacrament gebonden is, maar Hij bindt ons aan het sacrament. Gedachtig, wanneer er veel gemeenschap gesmaakt mag worden met de verhoogde Christus. Dat zijn de avondmaals-tijden, hoogtijden in het leven der gemeente! Och, hoeveel zegen kan er verspreid worden! Hoe stelt het sleurgebruik van de Doop en hoe stelt het nalaten of misbruiken het Avondmaal ons schuldig. Maar welk een zegen wanneer in de worstelingen des geloofs de schaduw gevonden wordt onder 's Heeren vleugelen en er een gezonde voeding is door Woord en sacrament. Waarlijk, het zal de gemeente ten goede komen onder de tucht van Woord en Geest!

Gemeente, God geeft ons op de rustdag God de Heere *openlijk* aan te roepen. Dat begint reeds in de binnenkamer. Daar wordt de Heere in het verborgen aangeroepen. Heeft u dat gedaan, voordat u naar deze plaats kwam? Bij monde van de dienaar moet de Heere openlijk worden aangeroepen. Hij worde erkend als de Bron van alle goed. In het aanroepen, in het gemeenschappelijk aanroepen, ligt een openbare belijdenis. In het samen bidden. Eén spreekt namens de anderen, en die - zal het goed zijn - zal meebidden. Dus niet aanhoren, maar meebidden. Welk een kracht kan daarvan uitgaan wanneer gepleit mag worden op 's Heeren onwankelbare trouw, op 's Heeren ontferming over het ellendige, over de noden van het hart! Ook wanneer in de Geest, om de Geest wordt gebeden en daar een kwijtraken van de noden mag zijn aan Hem. Daarin heeft de voorbede een plaats. Een meedragen van de noden van anderen. Een pleitend toegaan op het enig offer van Christus. De wierrook van dank en aanbidding stijgen dan op. De Geest wordt alleen gegeven, 'die Hem met hartelijk zuchten zonder ophouden daarom bidden en daarvoor danken'.

Hiernaast lezen we: 'om de armen christelijke handreiking te doen'. Jezus zei: 'De armen hebt gij altijd met u'. De gemeente leeft van de barmhartigheid Gods en is daarom geroepen om barmhartig te zijn. Deze taak is na Pinksteren aan de diakenen overgelaten. 'Vermaan de rijken dat ze milddadig zijn. Vergeet het penningske der weduwe niet, Weest barmhartig gelijk ook uw Vader barmhartig is'. Welk een vrucht! De Heere heeft ons niet nodig, maar wil ons gebruiken, om ons geloof te beproeven. Lees 2 Korinthe 8. Om de Christelijke handreiking: dat wil zeggen om Christus' wil. Geeft u zo? Laat u uw linkerhand niet weten, wat uw rechterhand doet? Zonder geloof is het onmogelijk Gode te behagen, ook hierin!

'Ten andere, dat ik al de dagen mijns leven van mijn boze werken ruste (viere, staat er in een oudere versie van de catechismus), en de Heere door Zijn Geest, in mij werken late, en alzo de eeuwige sabbat in dit leven aanvange'. Hier wordt gesproken van de innerlijke rust. Het andere was een middel tot het doel. Zonder zondagsrust is er géén zondagsheiliging! Zonder de dienst des Woord en sacramenten heeft u géén rust voor uw ziel! Wanneer onze ziel niet rust in God, door het geloof in Christus, is er geen heiliging. Dan is alles uitwendig bij u. God vraagt naar waarheid in het binnenste van u.

In het paradijs was er wel rust. Maar de harmonie is verbroken. Met alle gevolgen van onrust en nog eens onrust. De bittere vrucht van de zonde is onrust. Als slaaf der zonde wordt u voortgedreven. De rust ligt alléén in het breken met de zonde, in het 'vieren' van de boze werken. Daarom kent de ontdekte zondaar rust noch vrede voor zijn beenderen. De bron van de onrust, de zonde wordt hem ontdekt. Dan wordt de rust van de ware Rustaanbrenger heerlijk en begeerlijk. 'Wendt u naar Mij toe, wordt behouden'. Zijn rust is heerlijk. Waar de mens verteerd wordt door onrust - de verloren zoon, alles erdoor - wordt de rust geschonken van het Vaderhuis.

Ook nu: 'Komt allen tot Mij die vermoeid en belast zijt, en Ik zal u rust geven'! Komt, vermoeide, drink! Hier wordt de rust geschonken! Hier is Christus, Die met Zijn hand wijst! Hij draagt de vloek der zonde weg aan het kruis. Hij de Rustaanbrenger wordt verteerd door onrust. Daarom zegt Hij: 'Zit hier neder, totdat Ik heenga, en aldaar zal gebeden hebben'. Waar Christus als de grote Rustaanbrenger wordt gekend, komt de roeping: om te vieren alle dagen van alle boze werken. 'Die Naam van Christus noemt, sta af van ongerechtigheid'. 'Dat dan de zonde niet heerse, is er rust, in uw sterfelijk lichaam'. Gemeente, gedenkt de sabbatdag, dat gij die heiligt, om die te doen uit dankbaarheid.

Gemeente, God wil Zijn Geest in u laten werken. Maar werkt de Geest dan niet onwederstandelijk? Zeker, daarover gaat het hier niet. Hier werkt de Geest. Wij kunnen Hem tegenstaan, bedroeven. Ja zelfs smarten aandoen. Laten we het meebidden met de dichter: Och schenkt Gij mij de hulp van Uwen Geest. Biddend afhankelijk zijn van de invloeden van die Geest. De wet is een richtsnoer der dankbaarheid. Door de kracht des Geestes uit Christus de wet te volbrengen. Alléén door het geloof! In het onderhouden van Zijn geboden ligt grote loon. Hoeveel overtredingen heeft u, juist in het licht der liefde? Hoeveel schuld heeft u? Daarom de wet is ook een tuchtmeester tot Christus. De wet is er om ons aan onze ellende te ontdekken. Om des te inniger te smeken om de kracht des Geestes. Om te jagen naar de volmaaktheid. Om in dat bezig zijn in Christus te eindigen! In genade alléén! Om alleen te rusten in Christus! En dit is voor de zondag én voor in de week.

De rustdag is een voorsmaak van de eeuwige sabbat. Het is de rust die er overblijft voor het volk van God. Hier vangt de eeuwige sabbat aan... of er volgt nooit een eeuwige sabbat! Laat dat u waarschuwen of troosten! Waarschuwen als zo vrijmachtige genade aan u niet verheerlijkt wordt. Als u voortgaat Hem te verwerpen die het Leven is. Dit gebod stelt u schuldig. Ook aan de andere geboden. U wordt niet zalig door werken der wet, door uw eigen gerechtigheid. Het is alleen door genade! De Geest tuchtige u en ontdekke u! Dat u het hopeloze van alle eigen pogingen zal ervaren, om als een goddeloze Christus in de armen te vallen. De gerechtigheid van Christus is uw enige redding. Tot troost, zo u heden op Hem mag zien en in Hem mag rusten. Of was het vroeger beter dan nu? In u is geen kracht, geen wijsheid om stand te houden. Maar alles, alles, alles is uit Hem! Ziende op Hem, u verlustigend in Zijn werk, in Zijn voorbede, in Zijn deugden leert u hier zingen, maar ook eeuwig zingen van Gods goedertierenheid. Dat is de eeuwige sabbat, die hier aanvangt. Wij die geloven gaan in de rust. Maar er staat ook: 'En zij konden niet ingaan vanwege hun ongeloof'. Onderzoek uzelf of u in het geloof zijt: rust u in uzelf of in het Lam? Zijn rust is heerlijk!

Amen

G. Boer